

Helsinki

Malmin kehittämishanke- kokonaisuus

Hakemus lähiöohjelmaan 2020-2022

1. Malmi

Malmi jakautuu kahteen osa-alueeseen: Ylä-Malmiin ja Ala-Malmiin. Näillä osa-alueilla on 13 000 asukasta.

Helsingissä seurataan alueiden sosioekonomista ja etnistä eriytymistä. Näistä näkökulmista tarkastellen Malmilla on suuri tarve työskennellä eriytymisen estämiseksi.

Sosioekonomisen indeksin mukaan osa-alueet ovat kaupungin keskitasoa heikompia (indeksi > 100), ja erityisesti Ylä-Malmilla näkyy pienituloisuuden, työttömyyden ja matalan koulutustason alueellista kasautumista. Muiden kuin suomen- ja ruotsinkielisten osuus on Malmilla kaupunkitasoa korkeampi: Ylä-Malmilla 24 prosenttia asukkaista on muunkielisiä, kun koko kaupungissa muunkielisten osuus on 16 prosenttia. Muunkielisten osuus 0-6 –vuotiaista lapsista on vielä korkeampi kuin aikuisväestöstä. Ylä-Malmin 0-6 –vuotiaista lapsista 35 prosenttia on muunkielisiä, kun kaupunkitasolla vastaava osuus on 21 prosenttia.

Kaupungin tavoitteena on varmistaa monipuolinen väestörakenne kaikissa kaupunginosissa. Muunkielisten asukkaiden suuri alueellinen osuus tuo haastetta esimerkiksi varhaiskasvatuksen järjestämiselle ja voi vaikeuttaa suomen- tai ruotsinkielen oppimista, mikä vaikuttaa puolestaan asukkaiden kouluttautumisen ja työllistymisen polkuihin. Muunkielisten sekä sosioekonomisesti heikkojen väestöryhmien alueellinen kasautuminen vaikuttaa jo kaupungin sisäiseen muuttoliikkeeseen.

Malmin alueellisia tunnuslukuja. Turvattomuuden kokemukset: [Helsingin kaupungin turvallisuustutkimus 2018](#), julkaisematon aineisto. **Sosioekonominen indeksi:** [Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot -yksikkö](#). **Muunkielisten asukkaiden osuus, alin tulokvintiili:** Tilastokeskus.

Tuoreimman Helsingin kaupungin turvallisuustutkimuksen (2018) mukaan asukkaiden turvallisuuden tunne Malmin peruspiirissä on parantunut verrattuna kolmen vuoden takaiseen kyselyyn, mutta Malmilla on silti peruspiireistä seitsemänneksi eniten turvattomuuden kokemuksia.

Malmi on valittu kaupungin kehittämiskohteeksi sekä segregaatioon liittyvien indikaattoreiden perusteella että kaupunkirakenteellisen sijaintinsa vuoksi. Alueen hyvä saavutettavuus junaradan varrella tukee tavoitetta tiivistyvistä, hiilineutraalista Helsingistä. Malmin lentokentän alueen rakentamisen vuoksi on tärkeää kehittää myös Malmin keskustaa, jotta alueet nivoutuvat toiminnallisesti yhteen. Malmista kehittyy Koillis-Helsingin keskus.

2. Hankekokonaisuuden tavoitteet

Malmin kehittämishankekokonaisuuden tavoitteena on lisätä alueen nykyisten asukkaiden asumistyytyväisyyttä sekä parantaa alueen vetovoimaa ja pitovoimaa siten, että se olisi houkutteleva myös uusille asukkaille.

Helsingin seuraava turvallisuuskysely tehdään vuonna 2021. Tavoitteena on, että Malmin alueen turvattomuuden kokemuksia on vähemmän kuin vuonna 2018.

Lähiöohjelmaan tarjottava kehittämishankekokonaisuus liittyy kaupunkiudistusprojektiin, jossa toimenpiteiden on arvioitu kestävän vuoteen 2035 saakka. Pitkän tähtäimen tavoitteena on asukkaiden viihtyvyyden ja hyvinvoinnin paraneminen sekä väestörakenteen monipuolistuminen. Näiden tavoitteiden saavuttaminen näkyisi esimerkiksi sosioekonomisen indeksin ja turvallisuuskyselyn tulosten paranemisena. Tavoitteisiin pääseminen edellyttää pitkäkestoisia toimenpiteitä, kuten merkittävää täydennysrakentamista, kaupunkiympäristön kehittämistä sekä erilaisia väestön hyvinvointia lisääviä toimenpiteitä. Lähiöohjelman aikana tehtävät toimenpiteet tuovat asukkaille näkyviä uudistuksia ja luovat pohjaa pidemmän aikavälin positiiviselle kehitykselle.

3. Selvitys ohjelman strategisten linjausten toteuttamisesta

Lähiöohjelmaan tarjottava kehittämishankekokonaisuus kiinnittyy kaupungin keskeisiin strategioihin ja toimenpiteisiin.

Helsingin kaupunkistrategiassa 2017–2021 segregaatian torjuminen on nostettu yhdeksi keskeisistä tavoitteista. Strategiassa todetaan, että Helsinki tavoittelee asemaa segregaatian ehkäisyn eurooppalaisena huippuesimerkinä ja mahdollistaa kaupunginosien tasavertaisuuden ja hyvinvoinnin. Helsinki on kaupunki, jossa kaikki kaupunginosat ovat eläviä, viihtyisiä ja omaleimaisia ja asukkaat tuntevat kaupunginosan omakseen. Kaupunki investoi sekä infrastruktuuriin että ihmisiin eri puolilla kaupunkia. Helsinki tukee asukkaiden ja yhteisöjen alueellista oma-aloitteisuutta ja yhteistoimintaa. Hyvien joukkoliikenneyhteyksien varrella olevien lähiöiden kehittäminen ja tiivistäminen on Hiilineutraali Helsinki 2035 –toimenpideohjelman mukaista.

Segregaation ehkäisemiseksi Helsinki on kehittämässä kokonaisvaltaista kaupunkiudistuksen mallia esikaupunkialueille uuden Asumisen ja siihen liittyvän maankäytön toteutusohjelman valmistelun yhteydessä. On tärkeää kohdistaa riittäviä toimenpiteitä ja investointeja valituille alueille, jotta saadaan muutosta aikaan. Pilottialueiksi on valittu kolme aluetta, jotka ovat myös lähiöohjelman hakemusten kohdealueina: Malminkartano-Kannelmäki, Malmi ja Mellunkylä. Keskeistä on monipuolistaa alueiden asuntokantaa, jotta voidaan turvata alueiden monipuolinen väestörakenne. Asuntokanta ei kuitenkaan yksin ratkaise alueellista eriytymistä: tarvitaan lisäksi alueiden keskeisten solmukohtien ja julkisten tilojen kohentamista sekä julkisten palvelujen kehittämistä asukkaiden tarpeet huomioiden. Esimerkkinä toimii Myllypuron kaupunkiudistus, jossa alueelle on rakennettu 2000-luvulla kolmannes lisää asuntoja. Uudet asunnot ovat tasapainottaneet alueen asuntokantaa, mikä puolestaan on monipuolistanut väestörakennetta ja parantanut Myllypuron imagoa. Poikkihallinnollinen yhteistyö on keskeistä kehitettävässä mallissa.

Helsingissä on parin viime vuoden aikana tehty uusia avauksia kaupunkilaisten osallisuuden lisäämiseksi. Osallistuvassa budjetoinnissa kaupunki osoittaa vuosittain noin 4,4 miljoonaa euroa kaupunkilaisten ideoiden toteuttamiseen. Ensimmäinen osallistuvan budjetoinnin OmaStadi-äänestys järjestettiin 2019. Kaupunkilaisten osallisuutta edistämään on palkattu seitsemän stadiluotsia. Jokaiselle stadiluotsille on nimetty kaupunginosat, joissa hän vauhdittaa kaupunkilaisten aloitteita sekä auttaa alueen verkostoja löytämään toisensa.

Mukana-ohjelma on käynnissä oleva kaupunkistrategiahanke, joka tähtää lasten ja nuorten syrjäytymisen, sen ylisukupolvisen periytymisen ja alueellisen eriytymisen vähenemiseen Helsingissä. Mukana-ohjelman toimenpiteet kohdistuvat samoille alueille kuin suunnitellut kaupunkiuudistusprojektit. Mukana-ohjelman toimenpiteet ovat poikkihallinnollisia ja kärkinä ovat mm. lasten ja nuorten mielekkään vapaa-ajan ja harrastamisen edistäminen, perheiden varhaisen tuen tarpeen tunnistaminen ja tukeminen sekä ennaltaehkäisevä mielenterveystyö.

Kaupunkiuudistusalueet on valittu tietopohjaisesti ja niiden kehittymistä seurataan vuosittain. Kaupunkitasolla alueellisen eriytymisen tilannetta seurataan vuosittain kaupunkistrategian seurannan yhteydessä. Kaupunki tekee jatkuvasti tutkimusyhteistyötä yliopistojen kanssa kaupunkiuudistuksen tiimoilta. Käynnissä on esimerkiksi Aalto-yliopiston tutkimushanke, jossa selvitetään miten Malmin monikulttuurisuus ja maahanmuuttajayrittäjyys voivat näkyä erilaisiin tulevaisuusskenaarioihin ja monialaiseen visiotyöskentelyyn perustuvassa kehittämisessä.

Kevään 2020 aikana tapahtuneen kansainvälisen koronaepidemian seurauksena yhteiskunnassa on käynnissä isoja muutoksia, joiden kokonaisvaikutusta on vaikea vielä tarkoin analysoida. Aiemmista taloudellisista kriiseistä tiedämme, että negatiiviset vaikutukset ovat olleet voimakkaimmat sosioekonomisesti heikoilla alueilla. Näiden alueiden toipuminen on myös aina tapahtunut hitaimmin. Taloudellisen kriisin lisäksi käynnissä on yhteiskunnallinen kriisi. Eristäytymisen seurauksena poliisin kotikäynnit ovat lisääntyneet ja alkoholin myynti on kasvanut. Lasten ja nuorten siirryttyä kotiopetukseen ja –hoitoon on samalla lastensuojeluilmoitusten määrä vähentynyt merkittävästi. Lasten ja nuorten tulevaisuuden kannalta on huolestuttavaa, että tässä tilanteessa vanhempien tausta ja perhetilanne vaikuttavat voimakkaasti lasten mahdollisuuksiin tasavertaiseen kasvatukseen ja koulutukseen. Tilanteen päättyessä joudutaan uudelleenarvioimaan erityisesti lasten ja nuorten mutta myös alueellisen eriarvoisuuden tila sekä mahdollisuudet negatiivisten vaikutusten minimointiin.

4. Suunnitelma asukkaiden osallistumisesta kehittämistoimintaan

Malmin keskustaan on laadittu maankäytön suunnittelun pohjaksi visio, joka perustuu vahvasti alueen asukkaiden ja muiden toimijoiden kanssa käytyyn vuorovaikutukseen. Alueen asukkailla suunnattiin verkkokarttakysely, jonka tuloksia asukkaista koottu sparrausryhmä analysoi. Sparrausryhmä laati myös vision asukkaiden näkökulmasta tärkeimmistä keskustan kehittämisen teemoista. Sparrausryhmän kokoama visio on kytketty suoraan Malmin keskustavision rungoksi. Vastaavaa aktiivista vuorovaikutuksen mallia voidaan käyttää soveltaen myös seuraavissa Malmin suunnittelu- ja kehittämishankkeissa.

Malmilla toimivan Mukana-ohjelman kautta on vahva yhteys alueen toimijoihin ja verkostoihin. Kaupungin stadiluotsi välittää myös asukkaiden näkemyksiä alueelta. Maankäytön suunnitteluun on osallistettu myös alueen koululaisia yhteistyössä Malmin peruskoulun kanssa.

Lähiöohjelman toimenpiteistä viestitään tarkoituksenmukaisten alustojen kautta. Malmin nykyisten asukkaiden tiedottamiseen sekä tulevien asukkaiden houkuttelun aluemarkkinoinnin alustana käytetään uuttahelsinki.fi –sivustoa. Sivustoa uudistetaan kevään 2020 aikana siten, että Malmin keskustan ja entisen lentokentän aluetta sekä sen lähiympäristöä koskeva suunnittelu ja vuorovaikutus kootaan yhteiselle sivulle.

5. Hankekokonaisuuden kumppanuudet ja poikkihallinnollisuus

Lähiöohjelman toimenpiteitä tehdään toimialojen yhteistyössä. Lähiöohjelman toimenpiteitä kiritämään asetetaan poikkihallinnollinen ohjausryhmä. Toimenpiteet toteutetaan tarkoituksenmukaisella yhteistyöllä alueen asukkaiden ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Kaupunki tuottaa tarvittavaa tausta- ja seurantatietoa lähiöohjelman toimenpiteiden tueksi. Tutkimusyhteistyötä tehdään sekä Helsingin yliopiston että Aalto-yliopiston valmistelemien lähiöohjelman tutkimushankkeiden kanssa.

Forum Virium Helsingin kanssa suunnitellaan Malmin toimimista älykaupunkikehityksen alustana. Hankkeen toteutuessa voidaan älykaupunkiratkaisuja hyödyntää myös lähiöohjelman toimenpiteissä.

6. Kehittämishankekokonaisuuden teemat ja niihin liittyvät toimenpiteet

Viihtyisä, toimiva ja vihreä elin- ja asuinympäristö vahvistaa elinvoimaa

Malmilla lisätään alueen viihtyisyyttä monipuolisin, kaupunkiympäristöä parantavin toimenpitein. Kaupunkiympäristön kohentaminen tukee alueen täydennysrakentamisen valmistelua ja kasvat-
taa yksityisten toimijoiden investointihalukkuutta alueelle. Kaupunki uudistukseen liittyvä julkisten
ulkotilojen kohentaminen on tilaisuus poistaa Malmilta sen imagolle haitallisimpia ongelmakohtia.
Asemanseutujen sekä paikallisten virkistysmahdollisuuksien kehittäminen tukee lähiön hiilineu-
raaliuden edistämistä.

Toimenpiteinä muun muassa:

- Lentoasemanpuiston ideakilpailu. Alueen identiteettiä kohottavan puiston vuorovaikutteinen suunnittelu ja väliaikaisen käytön edistäminen.
- Ylä-Malmin torin uudistaminen asemakaavoituksen yhteydessä
- Longinojanpuiston kohentaminen puistosuunnitelman mukaan
- Malmin asemanseudun kehittäminen

Lähiökoulut edistävät koulutuksen tasa-arvoa ja lasten ja nuorten hyvinvointia

Malmin peruskoulussa on aloittanut 2018 Me-koulu. Me-koulut ovat yksi nuorten syrjäytymistä ehkäisevän ja eriarvoisuutta vähentävän Mukana-ohjelman monista toimenpiteistä. Uudenlaisessa syrjäytymistä ehkäisevässä työssä tuetaan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ennaltaehkäisevästi. Erityisesti panostetaan tunne- ja vuorovaikutustaitojen, kodin ja koulun välisen yhteistyön sekä mielekkään vapaa-ajantoiminnan lisäämiseen.

Mukana-ohjelman yksi keskeinen teema on perheiden varhaisen tuen tarpeiden tunnistaminen. Kehittämistyö on aloitettu Malmilla parantamalla varhaiskasvatuksen ja perhekeskuksen yhteistyömalleja. Perheiden tuen tarpeen tunnistamiseksi, puheeksi ottamisen edistämiseksi ja palveluohjauksen sujuvoittamiseksi on kehitetty Mitä kuuluu -toimintatapa, jota lähdetään koulutta-
maan varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilöstölle aluksi Malmilla ja sitten koko kaupunkiin.

Mukana-ohjelman kohdealueilla koululaisille järjestetään kolmivaiheinen Mukana-kysely, jonka ensimmäinen osa toteutettiin syksyllä 2019. Koululaiskyselyn tulosten sekä yhdessä vanhempien kanssa asetettujen tavoitteiden pohjalta palveluja kehitetään asukaslähtöisesti entistä paremmiksi.

Malmilla on tavoitteena kehittää konsepti, jossa koulu, päiväkotit, kirjasto, nuorisotilat ja Malmitalo muodostaisivat alueen asukkaille ”Sivistyksen kampuksen”, jossa palvelujen tarjonnassa ja käytössä on otettu huomioon kokonaisuus – miten kampus voisi tarjota palveluja alueen eri ikäisille asukkaille, vaikka osat on suunniteltu eri aikoina.

Toimenpiteinä muun muassa:

- Me-koulu Malmilla ehkäisee lasten ja nuorten syrjäytymistä monin toimenpitein
- Perheiden varhaisen tuen tarpeiden tunnistaminen
- Mukana-kyselyn toinen ja kolmas vaihe
- Inklusiivisen koulun kehittäminen
- Malmin ”Sivistyksen kampus”. Pilotoidaan konseptia Hietakummun ala-asteen laajenuksen yhteydessä.
- Ampujantie 3:n päiväkotit ja Filpuksen leikkipuisto. Nykyiset päiväkotit ja leikkipuistorakennukset korvataan uudisrakennuksella, joka vastaa asukkaiden tarpeisiin

Yhteistyö luo yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta

Dialogista kotoutumista tavoitteleva hanke vahvistaa alueen nuorten kanssa toimivien (viranomaiset, järjestöt, luotetut henkilöt) yhteistä käsitystä siitä, kuinka ilmiöt toimivat ja mikä niitä kääntää. Lopputuloksena on uusi tapa toimia, ammattilaisten osaamisen kehittyminen ja suhteiden ja verkostojen vahvistuminen. Keskeistä on lisätä työntekijöiden osaamista toimia jännitteitä ja vastakkainasettelua purkavalla tavalla ja hyödyntää dialogisia, osallisuutta kasvattavia menetelmiä, jotta voidaan paremmin vastata lasten ja nuorten ja heidän perheidensä tarpeisiin.

Helsingin kaupunki tekee turvallisuuskyselyn kolmen vuoden välein. Kyselyn avulla seurataan asukkaiden turvallisuuden tunteen kehittymistä.

Malmilla on havaittu, että osallistuvan budjetoinnin prosessiin tarvitaan lisätukea, jotta erityisesti muunkieliset asukkaat voidaan huomioida paremmin. Tulevalla osallistuvan budjetoinnin kierroksella kehitetään kumppanuustoimintaa tukemaan asukkaiden osallisuutta.

Toimenpiteinä muun muassa:

- Paikallisen toiminnan tukeminen asukasosallisuuden avustusten kautta
- Dialogisen kotoutumisen hanke
- Osallistuvan budjetoinnin tueksi kehitettävä kumppanuustoiminta
- Turvallisuuskysely vuonna 2021

Ikäystävällisyys ja esteettömyys tukevat asuinalueen toimivuutta

Malmin keskustan uudistamisessa keskeinen tavoite on luoda julkisista ulkotiloista viihtyisiä ja houkuttelevia kaikille käyttäjryhmille. Ikäihmisten ja lapsiperheiden osalta tätä voidaan tukea niin toiminnallisilla keinoilla kuin fyysisillä esteettömyyttä tukevilla ratkaisuilla.

Julkisten ulkotilojen lisäksi Malmin täydennysrakentaminen mahdollistaa asuntokannan monipuolistamisen. Typologioiltaan ja hallintamuotojen laajempi asuntovalikoima tukee mahdollisuutta, että uusi asunto löytyy myös tutulta alueelta elämäntilanteen muuttuessa.

Toimenpiteinä muun muassa:

- Julkisten ulkotilojen uudistamishankkeissa erityishuomio esteettömyyteen kaikille käyttäjryhmille
- Pyritään tukemaan kaavoituksessa hankkeita, joilla keskustaan saadaan lisää esteettömiä ja hissillisiä kerrostaloasuntoja sekä senioreille suunnattua erityisasumista
- Sosiaali- ja terveystoimialan tavoitteiden mukaisen terveys- ja hyvinvointikeskuksen ja perhekeskuksen sekä seniorikeskuksen sijoittamisen tutkiminen Malmin keskustaan